

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Sanguis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

¶ B I S I C I L O C I .

Sanguis pro homine occiso, Ios. 20. 5. pro cædis causa, Luc. 20. 9. Ios. 19. Iudic. 9. 24. 2. Sam. 1. 16. 1. Reg. 2. 38. Ez. ecb. 18. 13. Ez. 32. 4. Act. 18. 6. quibus in locis sanguinis appellatione cum cædis tum omne exitu genus intelligitur, unde est illa exclamatio Iudæorum, Marr. 27. 25. cuius sensus est: si quid peccabitur in eo occidendo, nos & posteritas nostra penas luamus. Eadem formula species quædam oblationis est apud Lucam, Act. 18. 6. quasi dicat Paulus, video vos in perniciem vestram ruere: ego igitur hic Deum coram vobis testor, non me, sed vos vobis ipsi causam esse exitii, vt & Dauid loquitur, 2. Sam. 1. 16. pro cæde, 1. Reg. 2. 32. Reg. 9. 7. Psalm. 116. 38. Esa. 1. 15. Ez. 9. 5. Ez. 26. 21. Ez. 33. 15. Ez. ecb. 2. 5. 17. Ez. 14. 19. Osee. 1. 4. Ez. 2. 4. Mich. 7. 2. Abac. 2. Vers. 8. 12. pro supplicis capitalibus, Psalm. 51. 16. pro impura nascens hominis origine, Ioan. 1. 13. pro cognatione, Act. 17. 26. præterea sanguinis & carnis appellatione, in scriptura sacra interdum intelligitur solum corpus, idque nudum, sed cum infirmitate adiuncta, 1. Cor. 11. 30. vt apparet ex eo: quod subicitur de corruptione: interdum vero totus homo, corpore & anima constans, quatenus est corruptus peccato, Mart. 16. 17. Gal. 1. 16. sanguis omnis bruti anima est, Leu. 17. vers. 4. 14. sanguis innoxius, ex Hebræorum idiosyncrasia, dicitur homo insons, Mart. 27. 4. sanguis innoxius ad Deum clamare dicitur, Genes. 4. 10. 4. Esd. 15. 8. Hebr. 12. 4. Apocal. 6. 10. sanguis iustus cum venire super caput aliquorum dicitur, nihil aliud est, quam reos & obnoxios esse, vel in caput eorum redundare sanguinem iustum, Mart. 23. 35. sanguis non comedendus ante Messie regnum, Genes. 9. 4. Leu. 17. Ez. 26. Ez. 17. 10. Ez. 19. 26. Deut. 12. Vers. 16. Ez. 17. 23. 1. Sam. 14. 32. eius usus Christi aduentu concessus, propter naturam infirmitatem ad tempus prohibetur, Act. 15. vers. 20. 29. Ez. 21. 25. sanguis Achab à canibus sinitur, 1. Reg. 22. 38. sanguis iudæis, Ezod. 24. 3. Heb. 9. 20. sanguis & aqua à Christi latere fluunt, Ioan. 19. 34.

Sanguis conspersio, Exod. 24. 6. Ez. 29. 20. Leu. 17. 5. Ez. 3. 6. 2. 8. Ez. 4. 7. Ez. 6. 16. Ez. 7. 2. Ez. 8. 19. Ez. 9. 18. Ez. 16. 20. 4. 18. Ez. 17. 6. 2. Paral. 30. 16. Ez. ecb. 43. 20. Heb. 9. 13. 14. 19. 21. 22. sanguis Christi conspersio, Heb. 9. 14. Ez. 10. 19. Ez. 12. 24. 1. Petr. 1. 2. sanguis innocens effusio, Deut. 19. 9. 5. 11. Ez. 27. 24. 2. Sam. 20. 9. 1. Reg. 21. 13. 2. Reg. 21. 16. Ez. 24. 4. 2. Paral. 22. Preuerb. 6. 17. Ez. 8. 17. Esa. 26. 3. Ierem. 7. 6. Ez. 3. Ez. ecb. 22. 4. 4. Esdr. 1. 32. Matth. 23. 34. Luc. 11. 50. Apocal. 6. 10. Ez. 8. 24. clamat vindictam coram Deo, Genes. 4. 10. 4. Esdr. 15. 8. Heb. 12. 24. Apoc. 6. 19. sanguis fluxus fuitur, Mart. 9. 20.

Sanguine Christi empti sumus, 1. Cor. 6. 20. Ez. 7. 23. Act. 20. 28. 1. Petr. 1. 18. Apoc. 5. 9.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICÆ.

Sanguis est calidus & humidus. Pet. de Auver. de long. & brev. vitæ, lib. 3.

Sanguis si integer est, ruber, & dulcis saporis est, sed si natura, vel morbo fuerit vitiat, arrior est: nec admodum crassus, nec tenuis, qui optimus est, humidus & calidus semper est, quædiu in corpore animalis continetur, at ubi effluxerit, concretur: excepto ceruorum, & damarum, & si quid aliud est huiusmodi. Arist. hist. anim. 3. c. 18.

Sanguis in iuuenili ætate factem trahit, & largior est: in senectute crassus, niger & paucus: in media medium tenet. Aristot. hist. anim. 3. c. 10.

Sanguis naturalis alius est, alius innaturalis: Naturalis in homine bonæ complexionis sanguis est rubescens, sapor valde dulcis, boni odoris, & humidus existens: & ille varius est ratione ætatum, & locorum namque Cholericus rubeum, incensum, inflammatum, siccum, odoris & saporis acuti, & spumosum, gracilis pumæ sanguinem habent: Phlegmatici pallidum, aqueum, insipidum: Melancholici nigrum, spissum & terrestrem. Albert. Mag. de anim. lib. 3. tract. 2. c. 2.

Sanguis innaturalis est, qui à naturali dispositione est mutatus, tam in colore, quam in sapore & odore: & hoc duobus contingit modis, ex se ipso solo, & ex alio remouente, cum propriam missionem à dispositione naturali. Ex se, cum aliqua qualitate actiua, vel passiuâ impeditur à dispositione naturali: ex alio humore dupliciter remouetur sanguis à naturali dispositione, quia humor alienus, vel à sanguine generatur, vel ab alio. Vnde in ipsum sanguinem intrat, & vtrumque vel ad phlegma, vel ad cholera, vel ad melancholiam inclinare incipit: si ad phlegma, fit aquosus, si ad cholera, fit aliquantulum turbidus, si ad melancholiam, fit cridus. Alb. Mag. de anim. lib. 3. tract. 2. c. 5.

Sanguinis boni causa efficiens est calor naturalis digestiuis secundum proportionem, materialis causa est id, quod de cibis & potibus nutritibus est temperatum: formalis est digestio conueniens: finalis nutrire corpus. Alb. Mag. de anim. lib. 3. tract. 2. c. 4.

Sanguis est calidus per se, sed forte per accidens efficiat: magni & intensi caloris. Idem de anim. lib. 3. tract. 1. c. 3.

Sanguis foeminae est spissior & nigror, propter frigiditatem maiorem, quam sit sanguis maris, ambobus in bona dispositione constitutis. Alb. Mag. de anim. lib. 3. tract. 1. c. 6.

FFFF 2 Sanguis

...per fuerint desides, in præceptis feruntur. Via enim ...
...director, nec non & periculosior, quam funis ...
...sublimior. Ibid.
...Sapientes se arbitrantur, qui rationes physicas in- ...
...curantes cursus siderum, & qualitates eleme- ...
...dominium autem horum spernentis, ideo stultis sunt, quum ...
...sunt: quanto magis creator illorum? solent tamen ...
...ad Deum, sicut per omnes peruenit ad regem. Ag- ...
...demens est aliquis, aut salutis suæ immemor, vt ho- ...
...regis vendicet comiti? quum de hac re, si qui etiam ...
...iure rei damnatur maieftatis: & isti se ...
...reos, qui honorem nominis Dei deserunt creature: re- ...
...conferunt adorant, quasi sit aliquid plus, quod fer- ...
...Nam & ideo ad regem per tribunos & comites iur- ...
...vique est, & necit, quibus debet Rempublicam ...
...Ad Dominum autem, quem verique nihil latet (omnium ...
...ad promerendum iustitiam non est opus, ...
...in epist. ad Rom.
...Veparum prudentes virgines erant, quæ potius a co- ...
...quam parantibus expectabant oleum: Sic qui ...
...post mortem fidunt, atq; interim ipsi Deo nihil ...
...in ap. 4.

...sunt ad virtutem via, siquidem & margaritæ inter se ...
...parum, vel si omnes idem sint nomen sortite, tamen ...
...est, & rotunda, illa vero haud parum habet decorem, ...
...Quem admodum corallium artificio ...
...in longum lineas aliquando habet, circumci- ...
...colores & expositos, colore tunc à candido est diuersum, ...
...viridis etiam iniectus color, præter ...
...haud fragrantia, & sanguinis colorem, & istiusmodi, ali- ...
...glaciare ipsa mare vincit, aliis erit ...
...industria quædam exercitacione & industria sibi ipsi, plerique ...
...Hom. 10. de diuersis.

...Sicut cæli luminaria ac sidera in firmamento cæli à ...
...cunctis indelenter, quæ sub cælo sunt, fulgent, ...
...quæ super terram sunt, per tempora ac tempora, ...
...generationes & generationes, mirabiliter reuertit: alia qui- ...
...luna & stellæ: alia nihilominus per diem, vt ...
...virtutis insignia, sic & sanctorum virtutis insignia, quæ be- ...
...omnibus in perpetuum singulariter ful- ...
...in æternum bonorum formam tribuunt, omnibus ...
...exemplum ostendunt. Quod autem sideribus atque ...
...sanctis comparantur omnes sancti, demonstrat Apostolus, ...
...Stella differ à stella in claritate: sic erit & resurrectio mor- ...
...procul dubio sanctorum. Sed & angelus ad Daniele: ...
...luminaria cæli, & tanquam sol & luna, ...
...in secula. Sic itaque effulgent atque emicant o- ...
...non solum in tempore resurrectionis, sed & nunc in ...
...Abraham: ali- ...
...Ioseph: nihilominus manserunt, vt homo Dei ...
...tolerantia atque tolerantia vehementium ...
...Hom. 1. in Iob.

...Sicut abscondita est apud Deum vita sanctorum, vt ...
...in terra, quæsi tempore hyemis arbores non ha- ...
...fructum & folia, illo apparente tanquam nouo sole exorto, ...
...in fructibus apparet, licet castiget, ...
...sanctos suos. in 1. 36.

...Sicut modica aquæ gutta multo vino insusa à se ro- ...
...sapore & colore induit: ferrum candens pri- ...
...forma exiit, & igni simillimum efficitur: solis ...
...in eandem transformatur luminis claritatem: ...
...directe irradiatum, solis in se recipit ...
...idque purares alterum esse solem: Ita etiam beati, ...
...penetrantur, sicque Deiformi- ...
...in Dei similitudinem transformantur. De singulari

Sanguis.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Sanguis est humor calidus, & humidus, nutrimentum in hæ- ...
...sanguinem existens. Græc. αἷμα: Hebr. Dam, sanguis ...
...reatus sanguinis, Cognationem habet cum ...
...sanguinem colore subrufum refert. Lat. ...
...sanguinis iudicio.

Sanguis in infante est tenuis, & aquosus, in iuvene est acutioris caliditatis: in ætate virili est constantis bonæ dispositionis: & in omnibus his ætatibus est multus sanguis; in se autem paucus, spissus & niger. *Idem, ibid.*

Sanguis tactum nullum in genere sentit, ut excrementa in alio contenta sensu carere certum est. *Arist. hist. av. 3. c. 17.*

Sanguis copia in primis animalibus his est, quæ animal & intra se formant, & in lucem edunt, moxius sanguineis, quæ ova pariunt. *Idem, ibid.*

Sanguis omnium animalium palpitat inter venas, pulsusque simul vndiq; movetur solus omnium humorum sparsus per totum corpus animalium, & semper quando animas feruet. *Ibid. c. 19.*

Sanguis facile in corpore concrevit sentibus, quod non venit iuvenibus. *Idem, ibid.*

Sanguis tactu calidior est, quam aqua, aut oleum est, sed celerius congelascit. *De part. an. 2. c. 1.*

Sanguis taurorum omnium celerissime coit & urefcit, sed si fibras detraxeris, sanguis non coit. *Ibid. c. 4.*

Sanguis materia rationem obtinet, semen vero cause affectivæ. *Idem, in 2. de gener. & corr. tex. 58. cor. 47.*

Sanguinem menstruum habere virtutem generativam, ait. *Arist. quod Galen. concedit. Avic. de gener. an. c. 20.*

Sanguis fluxus ab hæmorrhoidis est innaturalis, propter connaturalitatem tamen sanguis ad sperma raro nocturno somno polluitur, & parum spermatizant, quibus fluunt hæmorrhoides. *Alb. Mag. de an. l. 15. r. 2. c. 7.*

Sanguinem habere, & non habere, non est causa longioris, vel brevioris vite. *Idem de mor. & sup. r. 2. c. 5.*

Sanguine & naribus fluente, nonnullis aquam frigidam in faciem fundimus, quia calor intus se colligit, & circum oblitit, quod sanguinem suum reddit liquidum. *Arist. prob. sec. 33. n. 6.*

Sanguine humor ferocissimus est. *Plat. in Tim.*

Sanguis spiritui feruit, spiritus sensibus, sensus rationi, & fit sanguis à virtute naturali, quæ in iccinore & stomacho viget. *Fic. de stud. san. tuend. l. 1. c. 2.*

Sanguis purus extrahitur oriente sole, cholericus in meridie, melancholicus in occasu, phlegmaticus in medio noctis, prius posito elythere, sumpta de præcedenti aliqua medicina non solutiva: & Galenus & Avicenna quanto magis exercuerit medicinam, tanta feret timidiore circa phlebotomiam sunt facti, quia plus trahit phlogosomia ex naturali & bono, & ex spiritibus, quam ipsa medicina, & minus temporis concedit ad discernendum malum sanguinem à bono. *Fic. in epid. ant. id. c. 6.*

Sanguis in se necessario habere debet pituitam, bilem, & atram bilem, tum ad ipsius temperamentum, tum ad membrorum his similitum nutrimentum. *Fic. in Plat. Tim. c. 8. 7.*

Sanitas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Sanitas, bona valetudo, i. e. status corporis actiones suas probe obcurrentis: Græc. *ὑγίεια*: Hebr. *Raphah*, *Riphuth*, *Marpe*, id est, medicina, remedium, sanitas, medela, à verbo *Rapha*, sanavit, medicatus est, curavit morbum. Cognationem habet cum *Rapha*, remisit, nam curando & sanando morbus fit remissior. *Quæquarivis, medicor.*

BIBLICI LOCI.

Sanat Deus animas, *Deut. 32. 39. Job. 5. 18. Psalm. 103. 3. & 147. 3. Prou. 28. 25. Esai. 5. 10. & 19. 22. & 30. 26. & 57. 18. 19. Ierem. 3. 22. & 17. 14. & 30. 17. Ose. 6. 2. & 14. 5. Matth. 13. 15. Ioan. 12. 40. Act. 7. 27.*

Sanat corpora, *Gen. 20. 17. Num. 13. 2. Reg. 5. 8. Psalm. 103. 3. & 107. 20.*

Sanat aquas, *2. Reg. 2. 21. Sanat terram, 2. Chron. 7. 14. Psalm. 60. 4.*

Sanat Christus animas, *Esai. 53. 5. Luc. 4. 18. 1. Pet. 2. 24. Et corpora, Matth. 4. 23. & 21. Marc. 3. 10. P. Luc. 6. 19. & Act. 9. 34.*

Aquæ mystica sanata, *Ex. ecb. 47. 8. 9.*

Sanitas corporis, *Psalm. 38. 4. Prou. 14. 30. & 16. 24. Matth. 12. 13. 1. Cor. 12. 9.*

Sanitas spiritualis, Salus: *Prou. 3. 8. & 12. 18. & 15. 17. Esai. 6. & 58. 8. Ierem. 14. 19. & 31. 6. & 45. 11. Malach. 4. 2. Apoc. 22. 2.*

Sanitas pro pristinae conditionis, dignitatis & roboris amplitudine, *Ex. ecb. 30. 21.*

SENTENTIAE POETICAE.

Sen. Hipp. Act. 1.

Procor favorem si te, teque ipsam adsum.

Pars sanitas, velle sanari fuit.

Ouid. de Liu. de morte filii.

Heu mihi: quam facile est. quamvis hoc contigit, omnes,

Alterius luctu fortis verba loqui.

Ter. Heaut. 15.

Nonne id flagitium est, se alius consilium dare.

Forti sapere, tibi non posse auxiliari ter?

Idem Andr. 2. 1.

Facile omnes cum valeamus, recta consilia egros damus.

Tu sic bis, aliter sentias.

Horat. 1. Epist. 2.

Si veniri bene, si lateri est, pedibusque tuis: nil

Disiitia poterunt regales addere manus.

SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Dignitate, & tempore sanitas morbum præcedit, esse autem scendum, simularum, quas vocant, partium sanitatem, caliditatem, humiditatem & sic simmetriam, id est, convenientiam inter se, quædam esse: instrumentum in vitro simularum ipsarum compositione, numero, magnitudine, figurâque constare.

Primum ad præsentium contemperationem pro hypochondriacis sumptum esto: sanitatem non esse absolute elementorum, etiam constantis temperamentum (quam simmetriam vocant, quædam modum omnibus fere, qui ante nos scripserunt, vultum sed eam duntaxat, quæ simularum est partium. Deinde instrumentum simularum sanitatem in figura, numero, magnitudine, ac compositione simularum consistere. Tertia, functionibus secundum naturam obediendi sanitatis habitum discerni. Postremo sanitatem optimam esse, & (ut sic dicam) consummatam, atque immutabilem, quædam, eam deficientem ab hac, nec plane absolutam perfectissimam, atque hanc etiam latitudinem habere non parvam. *Galien. de sanitate tuenda. l. 1.*

Sanus homo, & qui bene valet, & sic frontis est, nullis morbis se legibus debet, ac neq; medico, neq; alia agere: tunc oportet varium habere vitæ genus, modo ruri esse, modo in urbe, modo in agro, navigare, venari, quiescere interdum, sed frequenter exercere: siquidem ignavia corpus hebetat, labor firmat, tranquillam senectam, his longam adolescentiam reddit, prociat enim interdum balneo, interdum aquis frigidis vi, modo vix, modo idipsum negligere: nullum cibi genus fugere, quæ popularis &c. *Cornel. Cels. l. 1. c. 1.*

Sanitas autem non consistit in indivisibili: ad appare præcedentibus in diuersa membra, quorum non est eadem sanitas, confer habere diuersas sanitates, quod rationi etiam consentit, quo habent diuersas operationes, quæ omnia arguunt diuersam sanitatem. *Galenus tertio de Morbo.* Si quidem sanitas disposita facta actus, atque hoc idem patet in consideratione diuersarum ætatum.

Alcmon asserbat, continentem sanitatis causam in ætate facultatum inesse, nempe humiditatem, sicci, calidi, dulcis, & vitærum. Vna autem est ipsi præpollente, morbum fieri.

Sanitas est vna bona dispositio corporis humani, per quam vel patitur actionem vel passionem ei debitam secundum naturam, absque notabili læsione: atque hæc dispositio est primum membrorum homogeneis, ut in ossibus, & carne, & consimilibus, & tum commensuratio in quatuor primis qualitatibus, pura in caliditate, humido & sicco: secundo est in membris heterogeneis, ut officialibus, puta in manu, pede, cerebro & corde. *Magnum dicitur Mediolanensis auctor est.*

Nihil salubre est, nisi quod toto anno salubre est. *Plinianus lib. 18.*

Animalia omnia noscunt sibi salutaria, præter homines: bilis ar gummentum placidi mores. *Idem l. 7.*

Optimum bene valere: secundum formosum esse: remanentias habere nulla fraude questitas.

Bona valetudo maxime diuinum, siuissimumque est nutrimentum.

Pauca voluptati debentur, multa sanitati.

In vniuersum præcox effugiatur Venus, si sanitate secunda exoptes.

Corpus requirit, ne famem, ne sitim, ne frigus patiantur. *Pythagoricus.*

Totus est, ut ut quibus ratione vniuersi aguntur.

Sanitatem, ait, maxime diuinum longæque blandissimum condimentum. *Plat. in salubribus præceptis.*

Expendere non oportet, num recens sit piscis, num paruos, num caleat balneum, num formosum scortum: sed quæ quis consideret, salubrius sit, aut parum tranquillus esse piscidus, aut perturbatus. Quod si fiat, non fecus ac si commensuratos ebrii in ædes irumpant luctu funestas: nihil balneum, quæ voluptatis sint allaturi, quin ciularum potius excipiant, etiam Venus, obsonia, balnea, vinum, siquidem in corpore præterque naturam affecto miscantur, his etiam humores, qui non certum vitium, aut corruptionem acceperunt, præterque bilemque mouent, exagitant, magis ac magis excitant, quæ exacta quidem illa, & vehementer ad vnguem, ut etia solis, & seruata vitæ ratio, simul & corpus formidolosum reddat, ac oculis obnoxium, & animi frangit vigorem & alacritatem, omnia negotia refugit, dumque non audeat, nec in voluptatibus nec in laboribus versari, cum omnem rerum administrantem suspectam habet, nec quidquam confidenter & intrepide appetitur. Verum oportebit corpus non alter quam naturam, neque contrahere sereno cælo, neque vehementer præter naturam